

1. JOHDANTO

Kilpailumanipulaatiolla tarkoitetaan vilpillistä vaikuttamista ottelun tai kilpailun kulkuun tai lopputulokseen. Yleisesti ottaen kilpailumanipulaatio voidaan jakaa urheilu- ja vedonlyöntiperustaiseen manipulaatioon. Se ilmenee eri lajeissa eri tavoin esimerkiksi kilpailu-, ottelu- tai tulosmanipulaationa. Tavoitteena voi olla esimerkiksi taloudellinen voitto tai halutun tittelin, joukkueen tulevien pelivastustajien tai sarjatasen varmistelu. Sen seuraukset vaikuttavat urheilun perusarvoihin kuten ennakoimattomuuteen ja reiluun peliin. On tärkeää muistaa, että kilpailumanipulaatio ei koske vain huippu-urheilua, vaan iso osa manipulaatiotapauksista on kohdistunut pienempiin kilpailuihin ja alempiin sarjatasoihin. Kilpailumanipulaatio vaikuttaa kielteisesti sekä urheilun uskottavuuteen, maineeseen kuin talouteenkin.

Suomen Paralympiakomitean tehtävänä on vahvistaa yhteistyössä Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry:n ja muiden toimijoiden kanssa yhteistyössä eettisesti kestävää urheilukulttuuria. Jaamme yhteisen arvon SUEKin kilpailumanipulaation vastaisen toiminnan tavoitteesta reiluun urheiluun. Lähtökohtana kilpailumanipulaation vastaiselle ohjelmallemme on, että emme hyväksy kilpailumanipulaatiota missään muodossa urheilussa. Kaikilla vammaisurheilussa toimivilla on oikeus reiluun ja yhdenvertaiseen urheiluun.

Suomen Paralympiakomitea on valtakunnallinen urheilu- ja liikuntajärjestö liikunta-, näkö- ja kehitysvammaisille sekä elinsiirron saaneille ja dialyysissä oleville henkilöille. Tehtävänäme on kehittää ja koordinoida suomalaista vammaisurheilua ja -liikuntaa matalan kynnyksen harrastamisesta aina kansainväliseen huippu-urheiluun saakka. Vammaisurheilun kansallisen kattojärjestöroolin lisäksi toimimme lajiliittona yhdeksälle lajille.

Suomen Paralympiakomitean lajiliittovastuulajit:

Paralympialajit

- Maalipallo
- Parajääkiekko
- Voimanosto
- Boccia
- Pyörätuolirugby

Muut lajit

- Sökkopingis
- Shakki, näkövammaiset
- Ampumaurheilu, näkövammaiset
- Sähköpyörätuolialibandy

Vammaisurheilun kohdalla vedonlyöntiperustainen manipulaatio ei muodosta suurta riskitekijää, vaan manipulaation riski liittyy enemmän vammaisurheilun erityispiirteisiin. Kilpailumanipulaation torjumiseksi onkin tärkeää tunnistaa nämä mahdolliset riskipaikat ja huolehtia, että kaikki keskeiset toimijaryhmät ovat tietoisia reilun urheilun rajoista.

2. SÄÄNNÖSTÖT JA SOPIMUKSET

Suomen Paralympiakomitea on sitoutunut vastustamaan kilpailumanipulaatiota. Yhdistys ja sen jäsenet sitoutuvat toimenpiteisiin kilpailutapahtumien manipuloinnin estämiseksi ja noudattamaan asiaa koskevia kansainvälisiä sopimuksia ja Kansainvälisen paralympiakomitean kulloinkin voimassa olevaa aihetta koskevaa koodistoa. Tämä on kirjattu Paralympiakomitean toimintasääntöihin (§19).

Yhdistyksen kokouksessa voidaan vahvistaa eettisiä säännöstöjä ja suosituksia. Yhdistyksen jäsenet sitoutuvat noudattamaan kulloinkin voimassa olevia eettisiä säännöstöjä mukaan lukien Kansainvälisen paralympiakomitean eettisiä säännöstöjä. Jäsen on velvollinen yhdistyksen pyynnöstä antamaan selvityksen urheilun eettistä perustaa mahdollisesti vakavasti vahingoittavasta toiminnastaan.

Suomen Paralympiakomitean kurinpitösäännöt kieltävät kilpailumanipulaation ja vedonlyönnin omista kilpailutapahtumista sekä sitouttavat komitean jäsenet, jäsenseurojen ja -yhdistysten jäsenet sekä edellä mainittujen toimihenkilöt ja toimijat sekä toimintaan osallistuvat henkilöt ehkäisemään manipulaatiota ja ilmoittamaan kilpailumanipulaation epäilystä Paralympiakomitealle, seuralle tai SUEKille.

Suomen Paralympiakomitean vastuulla olevien maajoukkueiden urheilijat ovat sopimuksin sitoutettu olemaan osallistumatta itse tai edustajansa kautta minkäänlaiseen urheilukilpailujen manipulaatioon, ja mikäli hän sellaista havaitsee joko itselle ehdotettuna tai muutoin, hän sitoutuu ilmoittamaan siitä välittömästi Suomen Paralympiakomitealle ja Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry:lle. Urheilijalla tai hänen edustajallaan ei ole oikeutta osallistua vedonlyöntiin omasta kilpailutapahtumastaan.

Suomen Paralympiakomitean vastuulla olevien maajoukkueiden valmentajat ovat sopimuksin sitoutettu noudattamaan Kansainvälisen Paralympiakomitean, Suomen Paralympiakomitean sekä lajin kansainvälisen ja kansallisen liiton kilpailutoimintaa ohjaavia sääntöjä ja niihin liittyviä kurinpitomääräyksiä. Valmentaja sitoutuu käyttäytymään niin, ettei hän menettelyllään tai käyttäytymisellään aiheuta huomattavaa vahinkoa lajilleen tai urheilulle yleensä.

3. PARAUURHEILUN ERITYISPIIRTEET

Luokittelurikkomus (Intentional Misrepresentation)

Luokittelutilanteessa urheilijan tulee allekirjoittaa suostumuslomake vahvistaakseen suostumuksensa luokitteluun ja luokittelutietojen käsittelyyn lomakkeessa kuvatulla tavalla. Allekirjoittamalla suostumuslomakkeen urheilija sitoutuu tekemään yhteistyötä luokittelijoiden

kanssa ja osoittamaan todellisen potentiaalinsa ja toimintakykynsä koko luokitteluprosessissa. Urheilijan odotetaan käyttäytyvän rehellisesti, kohteliaasti ja "urheilijamaisesti" koko ajan.

Kansainvälisen paralympiakomitean Luokittelukoodi määrittelee mahdollisen luokittelurikkomuksen ja sen seuraamukset. Luokittelutilanteessa urheilija ei saa tietoisesti vääristellä taitojaan, suorituskyykyään tai vammansa luonnetta ja tasoa. Jos urheilija yrittää huijata luokittelupaneelia, hän syyllistyy luokittelurikkomukseen. Urheilija tai urheilijan tukihenkilö, joka häiritsee, peittelee tai huijaa luokittelutilanteessa tavoitteenaan johtaa luokittelupaneelia harhaan, syyllistyy luokittelurikkomukseen.

Jos urheilija tai urheilijantukihenkilö syyllistyy luokittelurikkomukseen, seurauksina on:

- Kilpailukiello kilpailuissa, joiden yhteydessä luokittelu järjestettiin.
- Luokittelu status, ei luokiteltavissa ja kilpailukiello määräajaksi.
- Luokittelu status, ei luokiteltavissa ja ikuinen kilpailukiello, jos urheilija tai urheilijan tukihenkilö todetaan syyllistyneet luokittelurikkomukseen useammin kuin kerran.

Seuraamukset joukkueelle, jonka urheilija tai urheilijan tukihenkilö syyllistyvät luokittelurikkomukseen, ovat kyseisen kansainvälisen lajiliiton harkintavallassa.

Special Olympics –tasokilpailut

Kejitysvammaisten urheilijoiden Special Olympics -kisat muodostuvat kahdesta osasta: tasoluokittelusta (divisioning) ja varsinaisesta kilpailusta. Tasoluokittelun avulla urheilijat jaetaan tasoluokkiin (divisiooniin) urheilijoiden tai joukkueiden suoritustason, iän ja sukupuolen perusteella. Varsinaisessa kilpailussa urheilijat/joukkueet kilpailevat omissa divisioonissaan, mikä antaa kaikille urheilijoille tasavertaisen mahdollisuuden voittaa. Kaikkien divisioonien kilpailut ovat omia "finaalejaan", joissa jaetaan omat mitalit.

Kilpailujärjestelmän hengen mukaisesti urheilijan tulee näyttää tasoluokittelussa todelliset taitonsa ja suorituskyykynsä. Urheilija suoritus ei saisi parantua yli 15% tasoluokitteluna ja kilpailusuorituksen välillä. Urheilijan valmentajan tulee ohjeistaa ja kannustaa urheilijaa tekemään parhaansa myös tasoluokittelussa

Boosting

Autonominen dysrefleksia (AD) voi esiintyä korkeilla selkäydinvammoilla (yli t 6). Se johtuu pääasiassa sympaattisen hermoston ylitoiminnasta, jonka laukaisee jokin ärsyke vammatazon alapuolelta. AD-oireyhtymän hankalampia oireita ovat esimerkiksi poikkeavan runsas hikoilu vammatazon yläpuolella, korkea verenpaine ja jyskyttävä päänsärky. Joskus tilanteeseen voi liittyvä vakaviakin sydämen rytmihäiriöitä.

AD -oireyhtymä voi syntyä tahattomasti tai tarkoituksella itse aiheutettuna, joka on kilpaurheilussa kielletty menetelmä (boosting). Koska AD-oireyhtymä on terveydelle vaarallinen, kieltää Kansainvälinen Paralympiakomitea urheilijaa kilpailemasta tässä tilassa. Urheilijan terveydelle vaarallinen tila ja este osallistumisesta kilpailuun esiintyy, jos urheilijan yläpaine on yli 160mm Hg.

Urheilija voidaan asettaa kilpailukieltoon myös niissä tapauksissa, jossa urheilija ei suostu testattavaksi tai hän yrittää tarkoituksellisesti aiheuttaa itselleen AD-oireyhtymätilan.

Välineet

Kansainvälinen Paralympiakomitea tunnistaa välineiden tärkeän roolin paralympiaurheilussa ja on sitoutunut urheilu ympäristöön, jossa kaikissa lajeissa on olemassa oikeudenmukaiset ja selkeät säännöt kilpailuissa käytettäville välineille. Tässä kohdassa välineillä tarkoitetaan kaikkia paraurheilijoille ja paraurheiluun sovellettuja välineitä, joita urheilija käyttää kilpailusuorituksessaan.

Kansainvälisen Paralympiakomitean välinesääntöjen peruseriaatteet ovat:

- Turvallisuus; kaikkien välineiden tulee suojella urheilijan, muiden kilpailijoiden, toimitsijoiden ja katsojien terveyttä ja turvallisuutta, eikä ne saa aiheuttaa vahinkoa ympäristölle.
- Oikeudenmukaisuus; lajin kilpailusäännöissä tulee määritellä kriteerit käytettäville välineille riittävän tarkasti
- Universaalisuus; välineiden tai niiden pääelementtien kustannusten ja saavutettavuuden tulisi mahdollistaa suuren osan urheilijoiden osallistuminen kilpaurheiluun.
- Fyysinen kyky; Urheilijan suorituskyky on edellytys hänen kilpailusuoritukselleen, ei teknologian tai välineen merkitys.

Paralympialiikkeeseen kuuluvien lajien vastuulla on varmistaa, että nämä määräykset otetaan huomioon lajikohtaisissa kilpailusäännöissä. Lajikohtaisten sääntöjen tulee myös määritellä kriteerit välineiden valvonnalle ja tarkastukselle, välineiden sertifiointi sekä selkeät aikataulut ja menettelyt protestien käsittelylle.

4. KOULUTUS

Kilpailumanipulaatiokoulutuksen tavoitteena on kasvattaa tietoisuutta kilpailumanipulaatiosta ja sitä kautta antaa valmiuksia ilmiön tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen. Kun ilmiö tunnistetaan, sitä voidaan myös torjua tehokkaammin. Tavoitteena on, että kaikilla urheilutoimijoilla on tarvittava ja ajantasainen tieto kilpailumanipulaatiosta.

Huolehdimme Paralympiakomiteassa sekä oman henkilöstömme, lajiliittovastuulajiemme urheilijoiden, että valmentajien ja toimitsijoidemme kilpailumanipulaatiotietouden kattavuudesta ja ajantasaisuudesta säännöllisen koulutus- ja tiedotustoiminnan avulla. Paralympiakomitean henkilökunnalle ja luottamushenkilöille suositellaan SUEKin verkkokoulutuksen suorittamista. Koulutuksen vastuushenkilömme osallistuu SUEKin järjestämiin koulutuksiin ja liittotilaisuuksiin. Kehyksenä kaikessa teemaan liittyvässä koulutuksessa ja -viestinnässämme kentälle on reilun pelin ihanne ja arvönäkökulma.

Paralympiajoukkueen ja tukiurheilijoiden osalta toteutamme kilpailumanipulaatio-ohjelmaa tiiviissä yhteistyössä Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön kanssa. Integraatiolajien urheilijat

ovat ensisijaisesti omien lajiliittojensa ohjelmien piirissä. Kehyksenä kaikessa kilpailumanipulaatiokoulutuksessa ja -viestinnässämme kentälle on reilun pelin ihanne ja arvönäkökulma.

Kilpailumanipulaation vastaisen koulutuksemme keskeiset kohderyhmät ja heille kohdistettava koulutustoiminta:

Nuorten paralympiaryhmä ja lajiliittovastuulajiemme maajoukkueet

Nuorten paralympiaryhmän ja lajiliittovastuulajiemme maajoukkueiden urheilijoille järjestetään vuosittain koulutus antidoping- ja kilpailumanipulaatioteemoista. Koulutus tilataan SUEKista. Aiheeseen liittyvät säännöt ja toimintaohjeet ovat säännöllisesti esillä mm. leiritysten yhteydessä.

Valmentajat

Kaikki vastuulajiemme valmentajat suorittavat SUEKin verkkokoulutuksen. Kilpailumanipulaation teema, säännöt sekä toimintaohjeet ovat esillä vuosittaisilla lajipäivillä.

Luokittelijat

Luokittelijat ovat lajiliiton toimitsijoita, jotka ovat vastuussa urheilijoiden luokittelusta kunkin urheilulajin luokittelusääntöjen, luokittelukoodin ja sen kansainvälisten standardien mukaisesti. Kansainvälisen lajiliiton luokittelusäännöissä on oltava selkeät käyttäytymis- ja eettiset normit, joita kaikkien luokittelijoiden on noudatettava (Classifier Code of Conduct). Vuosittaisessa luokittelijatapaamisessa vahvistetaan ja päivitetään luokittelijoiden osaamista kaikille lajeille yhteisistä asioista. Luokittelijat suorittavat SUEKin verkkokoulutuksen.

Toimitsijat ja tuomarit

Paralympiakomitealla ei ole systemaattista koulutuspolkua lajiliittovastuulajiemme toimitsijoille ja tuomareille. Jatkossa kehitämme toimintaamme tältä osin kokoamalla vuosittain eri lajien tuomarit yhteen koulutuspäivään, jossa käsitellään mm. kilpailumanipulaation teemaa.

Urheiluseurat ja jäsenyhdistystemme kilpaurheilutoiminta

Tiedotamme urheiluseurajäseniämme sekä kilpaurheilutoimintaa järjestäviä jäsenyhdistyksiämme SUEKin verkkokoulutuksesta ja suosittelemme tämän suorittamista. Viestimme kohdenetusti teemaan liittyvistä säännöistä ja toimintaohjeista.

Special Olympics –toiminta

Special Olympics -toiminnassa kilpailumanipulaation teema voi liittyä ennen muuta kilpailujärjestelmän tasoluokitteluun. Koulutamme kohderyhmän urheilijoita kohdennetusti tästä näkökulmasta monilajileirileirien yhteydessä.

Special Olympics –lajien vastuvalmentajat suorittavat SUEKin verkkokoulutuksen, minkä lisäksi teemaa avataan erityisesti tasoluokittelun näkökulmasta vuosittaisten lajipäivien yhteydessä.

Paralympiakomiteassa kilpailumanipulaation vastaisesta koulutuksesta, sen seurannasta ja raportoinnista vastaa koulutuskoordinaattori, joka osallistuu myös säännöllisesti SUEKin kouluttajakoulutuksiin ja muihin teemaa käsitteleviin tilaisuuksiin. Vuosittaiset koulutustapahtumat ja niiden osallistujamäärät kirjataan seurantataulukkoon.

5. VIESTINTÄ

Viestimme eri kanavissamme säännöllisesti reilun pelin mukaisesta urheilusta ja toimintaohjeistamme myös mahdollisten kilpailumanipulaatioepäilyjen osalta eri kohderyhmille. Viestintäsisällöistä vastaa Paralympiakomitean viestintäpäällikkö ja siinä hyödynnetään SUEKin materiaaleja. Tiedottamisen tavoitteena on kilpailumanipulaation ennaltaehkäisy ja tiedon lisääminen säännöistä ja toimintaohjeista kaikissa Paralympiakomitean lajiittovastuulajien seuroissa ja maajoukkueissa, nuorten paralympiaryhmässä, valmentajien, toimitsijoiden ja Paralympiakomitean henkilöstön keskuudessa.

Tiedotuskanavat:

1. Verkkosivujemme “Antidoping ja eettiset asiat” osio, jossa julkaisemme kilpailumanipulaation vastaisen ohjelmamme ja jonne tuotamme tietoa kilpailumanipulaation teemaan liittyen. Sivustolta löytyvät myös toimintaohjeet mahdollisten kilpailumanipulaatioepäilyjen kohdalla sekä linkit SUEKin verkkosivuille, verkkokoulutukseen ja ILMO-palveluun.
2. Verkkosivut, uutiset, uutiskirjeet sekä sosiaalisen median kanavat
3. Tapahtumat kuten nuorten leirit, valmentajatapaamiset, paralympiajoukkueen leirit ja järjestelyvastuulla olevat kilpailutapahtumat.

Kriisiviestintä kilpailumanipulaatioasioissa

Viestintä on avainasemassa kriisistä selviytymiselle: tiedottamisen nopeus ja vilpittömyys sekä keskustelu eri osapuolten kanssa ovat ratkaisevia asioita selviytyä kriisistä.

Paralympiakomitean kriisiviestintäryhmään kuuluvat pääsihteerin ja viestintäpäällikön lisäksi tilanteen mukaan erikseen nimetyt asiantuntijat (esim. Joukkueenjohtaja, joukkueen lääkäri, kehittämispäällikkö tai lajista vastaava henkilö). Mahdollisessa kilpailumanipulaatiotapauksessa kriisiviestintäryhmämme sopii mahdollisimman pikaisesti kuka kommentoi asiaa ja mitä

julkisuuteen kerrotaan. Kaikki asiaan liittyvät kyselyt ohjataan tälle henkilölle. Toimimme koko prosessissa tiiviissä yhteistyössä SUEKin kanssa.

Jos ulkopuolisilla on tieto rikkomuksesta, julkaisemme ensimmäisen tiedotteen mahdollisemman pian. Tiedotteessa kerrotaan perusasiat yksilönsuoja huomioiden.

Tilanteesta riippuen asioiden selvityksessä lähetämme toisen tiedotteen tai järjestämme tiedotustilaisuuden, jossa tilanne kerrotaan mahdollisemman avoimesti.

Rikkomuskriisin eteneminen

1. Tunnista kriisi ja toimijat
2. Raportoi tarvittaville henkilöille
3. Muodosta kriisiryhmä
4. Tiedota ja valitse viestintäkanavat
5. Seuraa tilanteen etenemistä

6. TOIMENPITEET JA YHTEISTYÖVERKOSTO

Mahdollisessa kilpailumanipulaatiotilanteessa Paralympiakomitean internetisivuilta löytyy toimintaohjeet sekä kilpailumanipulaation yhteyshenkilön tiedot, jolle voi raportoida kilpailumanipulaatioepäilyistä.

1. Paralympiakomitean kilpailumanipulaatio-ohjelma, toimintaohjeet ja kilpailumanipulaation yhteyshenkilön tiedot löytyvät parantuneilta internetisivuilta. Antidoping ja eettiset asiat sivulta löytyy linkki SUEKin ILMO –palveluun. ILMO –palveluun voi tehdä ilmoituksen epäilyksestä doping-, kilpailumanipulaatio- tai katsomoturvallisuusrikkomusta tai muuta eettistä rikkomusta urheilussa nimettömästi tai omalla nimellä.
2. Tapauksen alustava käsittely toteutetaan Paralympiakomitean sisällä kilpailumanipulaation yhteyshenkilön toimesta. Käytännössä tämä tarkoittaa saatavilla olevien tapahtumatietojen keräämistä. Kilpailumanipulaation yhteyshenkilö Paralympiakomiteassa on erikseen nimetty lajipäällikkö.
3. Kaikista tapauksista ilmoitetaan SUEKin tutkintapäällikölle. Tapauksista ja yhteistyöstä käydään keskustelu tapauskohtaisesti ja sovitaan asiasta tiedottamisesta, rooleista ja vastuista yhdessä SUEKin kanssa.
4. Tarvittaessa SUEK vie asian kansallisen yhteistoimintaryhmän (National platform) käsiteltäväksi. Poliisi päättää mahdollisista rikostutkinnallisista toimenpiteistä ja lajin kurinpito kilpailullisista seuraamuksista.
5. Mikäli tapaus ei johda rikostutkinnallisiin toimenpiteisiin Paralympiakomitea voi pyytää SUEKin apua niiden asioiden selvittämisessä, jotka eivät täytä rikoksen tunnusmerkistöä. Selvitys tehdään yhteistyössä Paralympiakomitean kanssa.
6. Selvityksen päätyttyä Paralympiakomitea harkitsee asian viemistä Paralympiakomitean kurinpitokäsittelyyn tai päättää asian käsittelyn.
7. Tarvittaessa asianosaisia tiedotetaan käsittelyn lopputuloksesta tai asian käsittelyn päättämisestä.

MUU TOIMINTA

Reilun ja puhtaan urheilun arvot ovat näkyvästi esillä tapahtumissamme. Kutsumme SUEKin Reilusti Paras -esittelypisteen tai vastaavan muun näkyvyyden niin kotimaan kilpailu- ja muihin tapahtumiimme kuin kansainvälisiin kilpailutapahtumiimme.

Teemme yhteistyötä SUEKin kanssa paraurheiluun liittyvän kehittämis- ja suunnittelutyön kohdalla. Yhtenä toimintamallina SUEK-yhteistyössämme on vuosittainen tapaaminen, jossa käymme kattavasti läpi vammaisurheilun antidopingtoimintaa sekä kilpailumanipulaatiokokonaisuutta. Konsultoimme SUEKia tarpeen mukaan vammaisurheiluun liittyvissä erityispiirteissä ja osallistumme aktiivisesti liikunnan aluejärjestöjen kanssa toteutettavien eettisen urheilun tilaisuuksien järjestelyihin.

Toimiessamme kansainvälisissä luottamustoimissa ja verkostoissa, nostamme aktiivisesti esille reilun pelin ja kilpailumanipulaation ehkäisemisen teemoja, mm. sääntömuutosten yhteydessä.

7. SEURANTA JA VASTUUHENKILÖT

Paralympiakomitean hallitus arvioi vuosittain ohjelman toteutumista ja tehdyt toimenpiteet kirjataan vuosikertomukseen. Hallituksen hyväksymän ohjelman suunnitelmat ovat esillä toimintasuunnitelmassa ja toteutumista arvioidaan vuosikertomuksessa. Ohjelmaa päivitetään tarvittaessa. Hallituksen tehtävänä on varmistaa, että liitolla on käytössä riittävät henkilö- ja/tai muut resurssit ohjelman ja sen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Kilpailumanipulaation torjuntaohjelma julkaistaan Paralympiakomitean verkkosivuilla. Ohjelman käytännön toimenpiteet kirjataan toimintasuunnitelmaan ja tehdyt toimenpiteet kirjataan vuosikertomukseen.

Päävastuu ohjelmasta on yhteyshenkilöksi nimetyllä lajipäälliköllä ja koulutusten osalta koulutuskoordinaattorilla, jotka osallistuvat myös SUEKin järjestämiin tilaisuuksiin aiheesta. Mahdollisista henkilöstövaihdoksista ilmoitetaan SUEKiin.